

Силабус
навчальної дисципліни
«Комунікативна лінгвістика»
2023-2024 навчальний рік

Освітні програми «Філологія»
 Спеціальність 035 Філологія за спеціалізацією 035.01 Українська мова і література
 Галузь знань 03 Гуманітарні науки
 Рівень вищої освіти другий (магістерський)
 Викладач Вікторія ЛПІЧ
 Кафедра української мови та славістики

Контактний телефон 0992180279
 E-mail викладача: lipich2508@gmail.com

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
4 / 120	очна (денна)	20	20	80	залік
	заочна (дистанційна)	6	4	110	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: комунікація, спілкування, функції спілкування, комунікативні канали, комунікативні закони, тактики і стратегії спілкування, вербальні та невербальні засоби комунікації, моделі та компоненти комунікації, комунікативні девіації, комунікативний паспорт учасника спілкування, інтернет-комунікація.

Мета та завдання курсу: Формування у студентів здатностей користуватися поглибленими знаннями та положеннями комунікативної лінгвістики у процесі іншомовної мовленнєвої діяльності, міжкультурної комунікації, перекладацької діяльності та повсякденного спілкування; усвідомлювати та практично застосувати правила побудови різних видів текстів, забезпечити породження цілісного тексту з використанням різних засобів смислового та формального зв'язків з огляду на прагматику мови та мовлення; розуміти сутність впливу тексту оригіналу на його споживачів, вибору засобів, необхідних для реалізації комунікативно-прагматичної мети висловлювання; використовувати знання про різні типи стратегій, як одного зі способів одержання, збереження і використання інформації, необхідної для розв'язання комунікативних професійно орієнтованих завдань.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни "Комунікативна лінгвістика" мають продемонструвати знання основних понять комунікативної лінгвістики та усвідомлення її місця у парадигмі лінгвістичних дисциплін; базових та поглиблених положень, що включають закони комунікації; специфіку комунікації залежно від різних умов (соціальних, культурних, тощо); принципів структуризації мови (мовного коду) у процесах спілкування; закономірностей взаємодії мовних і позамовних засобів комунікації; причинно-наслідкових зв'язків організації мовного коду та позамовних явищ; етапів і закономірностей породження і сприйняття мовлення в різних комунікативних умовах; причин комунікативних невдач; методів дослідження мови і засобів інших семіотичних систем у процесах комунікації; особливостей соціокультурних, психолінгвістичних, лінгвопрагматичних аспектів міжкультурного спілкування; закономірностей лінгвопрагматичної організації висловлювання.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач

СК 01 Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

СК 03 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК 04 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

СК 05 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК 06 Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК 07 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання

ПРН 06 Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 07 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН 09 Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 11 Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 13 Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14 Створювати, аналізувати та редагувати тексти різних стилів та жанрів.

Зміст курсу:

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Комунікативна лінгвістика як наука, становлення, розвиток та основні категорії.

Тема 1. Комунікативна лінгвістика як наука і навчальна дисципліна. Зміст, обсяг і завдання курсу, зв'язок з іншими науковими дисциплінами. Становлення та розвиток комунікативної лінгвістики. Актуальні проблеми та сучасний стан досліджень.

Змістовий модуль 2. Методи комунікативної лінгвістики.

Тема 2. Методи комунікативної лінгвістики. Теоретико-методологічні засади засади комунікативної лінгвістики. Методологія досліджень та категорії комунікативної лінгвістики. Комунікація і спілкування: спільне й відмінне.

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Мовнокомунікативна компетенція та її зв'язок з компонентами комунікації.

Тема 3. Моделі мовної комунікації. Поняття імплікатур і правила комунікативної поведінки П. Грайса. Закони (максими) процесу мовної комунікації. Поняття комунікативної дії. Форми комунікації. Сфера модальності в комунікативній лінгвістиці.

Змістовий модуль 4. Мовленнєвий акт.

Тема 4. Мовленнєвий акт: типологізація, структура.

Мовленнєвий акт: типологізація, структура. Теорія мовленнєвих актів, їх класифікація. Комунікативний акт та його складові. Комунікативна діяльність, комунікативна ситуація, комунікативна компетентність, комунікативна інтенція.

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Комунікативна взаємодія як невід'ємна складова людського буття.

Тема 5. Комунікативна взаємодія.

Рецептивні та продуктивні види мовленнєвої діяльності. Риторика мовлення. Функціональна структура та типологія одиниць мовленнєвого етикету.

Змістовий модуль 6. Комунікативні девіації.

Тема 6. Мовні девіації.

Поняття про мовні девіації, причини їх виникнення, засоби та прийоми подолання.

Модуль 4

Змістовий модуль 7. Міжкультурна комунікація.

Тема 7. Міжкультурна комунікація.

Вплив національно-культурних чинників на процес спілкування. Аспекти мовного коду в міжкультурній комунікації. Національно-культурна специфіка максимум спілкування. Невербальні особливості міжкультурної комунікації.

Змістовий модуль 8. Інтернет-комунікація.

Тема 8. Інтернет-комунікація.

Поняття інтернет-комунікації. Особливості комунікації інтернеті. Прагматичні характеристики інтернет-комунікації жанри мовної інтернет-комунікації.

Методи навчання: словесні (лекція, бесіда, навчальна дискусія), наочні (спостереження, ілюстрування, відеометоди), практичні (вправи різних типів, комплексні контрольні завдання).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності. Здобувач виконує завдання, які зазначено у програмі (силабусі) вчасно. Усі завдання курсу повинні бути виконаними незважаючи на причину відсутності здобувача на занятті. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. Відсутність на занятті без поважної причини передбачає зниження балів.

За об'єктивних причин (хвороба, карантин тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

- робоча програма курсу;
- тексти лекцій;
- плани практичних занять;
- мультимедійні презентації лекцій.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Бердянському державному педагогічному університеті.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам з навчальної дисципліни, є сумою середньозважених балів за поточну роботу на практичних заняттях, балів, отриманих під час модульних контрольних робіт та балів за самостійну роботу.

Здобувач повинен підготувати до практичних занять домашнє завдання, що передбачає вправи та теоретичні питання. Для кожного виду робіт висуваються критерії оцінювання.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (лекції, практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне коригування самостійної роботи студента. Сюди входять: методи усного контролю – бесіда, доповідь студента. Основою усного контролю слугує усна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді здобувача. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Модульна контрольна робота забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки вимагає комплексу знань і умінь здобувача і оцінюється за національною шкалою. У письмовій роботі студенту необхідно показати теоретичні знання та вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних практичних завдань (форму контролю визначає викладач).

Здобувач допускається до модульного контролю за умови складання всіх практичних завдань і завдань самостійної роботи.

За **весь курс** студент отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

50 балів – поточний контроль успішності (включно з контролем за модулями та самостійною роботою);

50 балів – підсумковий контроль (залік).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	30		
Самостійна робота	20		
Підсумковий контроль		50	

Екзамен	50		
---------	----	--	--

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-25	26-29	30-32	33-39	40-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття 1	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 2	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 3	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 4	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 5	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 6	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 7	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 8	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 9	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Практичне заняття 10	0,9	1,5	1,7	1,8	2,3	2,7	3
Всього	9	15	17	18	23	27	30
Самостійна робота 1	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 2	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 3	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 4	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 5	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 6	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 7	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Самостійна робота 8	1	1,25	1,5	1,75	2	2,25	2,5
Всього	8	10	12	14	16	18	20
Разом максимальна кількість набраних балів	17	25	29	32	39	45	50

Поточний контроль полягає в оцінюванні рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретних робіт, повноти та якості засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу за темами, змістовими модулями навчальної дисципліни та виконання індивідуальних завдань відповідно до робочої програми навчальної дисципліни і здійснюється викладачами впродовж семестру.

Підсумкова оцінка за поточний контроль виставляється як сума середньоарифметичних оцінок за національною шкалою за підсумками аудиторної роботи, модульного контролю та самостійної роботи; виставляється в журналі обліку роботи академічної групи.

Підсумковий контроль полягає в оцінюванні рівня досягнення компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми та включає семестровий контроль і підсумкову атестацію здобувача вищої освіти.

Залік проводиться в усній формі і передбачає 1 теоретичне питання і 2 практичних завдання.

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно		задовільно		добре		відмінно
	1-17	18-24	25-28	29-32	33-38	39-44	45-50
	F	FX	E	D	C	B	A
Питання 1 (теоретичне)	7	8	10	12	14	16	20
Питання 2 (практичне)	5	8	9	10	12	14	15
Питання 3 (практичне)	5	8	9	10	12	14	15
Максимальна кількість набраних балів	17	24	28	32	38	44	50

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час заліку (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Узагальнені критерії оцінювання:

- «відмінно/А», 90 – 100 балів – здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті компетентності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

- «добре/В», 78 - 89 балів – здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- «добре/С», 65 – 77 балів – здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

- «задовільно/Д», 58 – 64 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- «задовільно/Е», 50 – 57 бали – здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні (обсяг набутих компетентностей здобувача відповідає мінімальним критеріям);

- «незадовільно/FX», 35 – 49 балів – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу (до 20 %); 14

- «незадовільно/F», 1 – 34 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64	задовільно		D (задовільно)

50-57			Е (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

1. Бацевич Ф. С. Категорії комунікативної лінгвістики : спроба визначення. Мовознавство. 2003. № 6. С. 25–32.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. К. : Вид. центр „Академія”, 2004. 344 с.
3. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації : монографія / авт. кол. : Р. Помірко, Ф. Бацевич, А. Паславська та ін. Львів : ПАІС, 2010. 280 с.
4. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: пробний підручник для гімназій гуманітарного профілю. Київ: Вежа, 1994. 240 с.
5. Пиз Аллан. Язык жестов. URL : <http://superpoisk.chat.ru/gesture3.htm>
6. Рись Л. Ф. Einführung in die kommunikative Linguistik (Вступ до комунікативної лінгвістики) : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Луцьк : Вежа-Друк, 2015. 191 с.
7. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси : В-во Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
8. Семенюк О. А., Парашук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. К. : ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
9. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 312 с.
10. Schmid J. Kommunikationstheorie: Definitionen. URL : <http://www.joachimschmid.ch/docs/DMtKommuThe.pdf>
11. Kommunikationstheorie und Kommunikationserfolg: Website von Florian Höfer. URL : <http://www.deigma.de/>
12. Paul Watzlawick Website. URL : <http://www.paulwatzlawick.de/17.Schulz von Thun Institut für Kommunikation.>
URL : <https://www.schulz-von-thun.de/>
13. Wägenbaur T. Was wissen wir eigentlich von der Kommunikation(stheorie)?URL : <http://parapluie.de/archiv/kommunikation/theorie/>

Інтернет-ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua>)
3. Лінгвістичний портал з української мови (<http://www.mova.info>)
4. «Словники України» онлайн (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>)
5. Словопедія (<http://slovopedia.org.ua/>)
6. Лінгвістичний портал (<http://www.mova.info>)
7. Український мовно-інформаційний фонд НАН України(<http://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>)
8. Офіційний сайт Української мови (<https://ukrainskamova.com/>)
9. Академічний тлумачний словник (<http://sum.in.ua/s/>)
11. Prometheus (<https://prometheus.org.ua/>)